Gil Braltar

Novella miktuba minn Jules Verne
u tradotta minn Paul Zahra

Hemm, ilkoll tal-anqas, kienu minn seba' sa tmien mija. Ta' daqs medju, iżda robusti, ħfief, flessibbli, magħmulin għall-qbiż prodiġjuż, kienu qed jaqbżu fl-aħħar dwal tax-xemx, li kienet nieżla lil hinn mill-muntanji spazjati lejn il-Punent tal-qala. Id-disk ħamrani sparixxa malajr, u l-oskurità bdiet tifforma f'nofs dan il-baċir inkwadrat bil-katini ta' muntanji 'l bogħod ta' Sanorra, ta' Ronda u tal-pajjiż deżolat ta' Cuervo.

F'salt wieħed, it-truppa waqfet. Il-kap tagħha kien għadu kif deher fuq dak id-dahar ta' ħmar magħlub li jifforma l-quċċata tal-għolja. Minn ġol-għassa tas-suldati, mixrufa fit-tarf nett tal-quċċata tal-blata enormi, ma stajt tara xejn minn dak li kien għaddej taħt is-siġar.

"Sriss! … Sriss! …" ġiegħel jinstema' l-kap, li xufftejh, miġburin bħal sorm ta' tiġieġa, taw lil din it-tisfira intensità straordinarja.

Essri singulari, dan il-kap, ta' statura għolja, liebes ġilda ta' xadin, pil fuq barra, b'rasu folta b'xuxa żmattata, b'wiċċu rrizzat b'daqna qasira, b'saqajh ħafjin, ebsin fil-qiegħ donnhom nagħla ta' żiemel.

Għolla driegħu dritt u stirah lejn l-ingroppa inferjuri tal-muntanja. Ilkoll minnufih irripetew dan il-ġest bi preċiżjoni militari, hu aktar ġust li jingħad mekkaniku – pupazzi veri mċaqalqin mill-istess molla. Niżżlu dirgħajhom. Tgħawweġ lejn l-art. Tgħawġu bl-istess attitudni. Ġabar għasluġ samm li xejjer. Huma xejru l-għesieleġ tagħhom u esegwew dawran simili għal tiegħu – dak id-dawran li dawk li jxejru l-bastun isejħu 'l-warda mgħottija'.

Imbagħad il-kap dar, iżżerżaq bejn il-ħaxix, tkaxkar taħt is-siġar. It-truppa segwietu, titkaxkar.

F'anqas minn għaxar minuti, il-mogħdijiet tal-għolja, imħaffrin mix-xita, kienu mgerbin, mingħajr tisbita ta' ċagħka li kellha mnejn tikxef il-preżenza ta' din il-massa miexja.

Kwarta wara, il-kap waqaf. Ilkoll waqfu bħallikieku kellhom imnejn twebbsu fil-post.

Mitejn metru 'l isfel, kienet qed tidher il-belt, mimduda tul il-qala mudlama. Bosta dwal kienu qed iżejnu l-grupp konfuż tal-mollijiet, tad-djar, tal-vilel, tal-każermi. Lil hinn, il-lanterni tal-bastimenti tal-gwerra, in-nirien tal-bini kummerċjali u tal-pontuni, ankrati 'l barra mix-xatt, kienu qed jirriflettu ruħhom fil-wiċċ tal-ilmijiet kalmi. Aktar 'il bogħod, fit-tarf nett tal-Ponta tal-Ewropa, il-fanal kien qed jixħet raġġ mudwal fuq il-fliegu.

F'dak il-mument faqqa' tir ta' kanun, il-First gun fire, sparat minn waħda mill-batteriji fil-baxx. U mbagħad instema' minnufih it-tanbir tat-tnabar, akkumpanjat mit-tisfir imqit tal-fifri.

Kienet is-siegħa tal-irtirar, is-siegħa li wieħed jidħol lura f'daru. Ebda stranġier ma kellu aktar id-dritt li jiġġerra fil-belt, mingħajr ma jkun skortat minn uffiċjal tal-gwarniġjon. Ordni lill-ekwipaġġi biex jerġgħu lura abbord, qabel ma kellhom jingħalqu l-bibien. Kull kwarta, kienu jiċċirkulaw il-pattulji li kienu jwasslu sal-għassa lil dawk li jittardjaw jew ikunu fis-sakra. Imbagħad, kollox jiskot.

Il-Ġeneral Mac Kackmale seta' jorqod fil-fond.

Kien jidher li l-Ingilterra ma kellha xejn minn xiex tibża', dak il-lejl, għall-blata tagħha ta' Ġibiltà.

II

Nafu x'inhi, din il-blata formidabbli, għolja erba' mija ħamsa u għoxrin metru, mistrieħa fuq bażi b'wesgħa ta' tnax-il mija u ħamsa u erbgħin metru, b'tul ta' erbat elef u tliet mitt metru. Tixbah xi ftit iljun enormi mimdud, b'rasu lejn in-naħa ta' Spanja, b'denbu mbellel fil-baħar. Wiċċu juri s-snien – seba' mitt kanun ippuntati minn bejn l-amberżuni – snien ix-xiħa, kif jgħidu. Xiħa li kienet sa tigdem b'għafsa, jekk kellhom idarrsuha. B'hekk l-Ingilterra b'mod solidu tinsab hemm, bħal f'Pekin, f'Aden, f'Malta, f'Poulo-Pinang, f'Hong Kong, daqstant blatiet li minnhom, f'xi darba, bil-progress mekkaniku, kienet sa tagħmel fortizzi jduru.

Sadattant, Ġibiltà tiżgura lir-Renju Unit b'dominazzjoni inkontestabbli fuq it-tmintax-il kilometru ta' dan il-fliegu li d-debbus ta' Erkole fetaħ bejn Abila u Calpe, fl-aktar ilmijiet fondi tal-Mediterran.

L-Ispanjoli rrinunzjaw li jieħdu lura din il-biċċa mill-peniżola tagħhom? Iva, bla dubju, għax jidher li ma tistax tkun attakkata mill-art jew mill-baħar.

Sadattant, kien hemm wieħed minnhom ossessjonat bil-ħsieb li jikkonkwista mill-ġdid din il-blata offensiva u difensiva. Kien il-kap taċ-ċorma, essri bizzarr, nistgħu ngħidu wkoll miġnun. Dan il-*hidalgo* kien jismu preċiżament Gil Braltar, isem li, fi ħsiebu bla dubju, kien jippredestinah għal din il-konkwista patrijottika. Moħħu ma kien xejn jirreżistih, u postu kellu mnejn kien fl-ospizju tal-imġienen. Kien magħruf sew. Madankollu, għal għaxar snin, ma kinux jafu wisq x'kien sar minnu. Forsi kien qed jiġġerra minn naħa għal oħra tad-dinja? Fir-realtà, ma kienx ħalla l-qasam patrimonjali. Kien jgħix eżistenza ta' troglodit, taħt is-siġar, fl-għerien, u b'mod aktar partikolari f'qiegħ dawk l-irkejjen inaċċessibbli tal-grotti ta' San-Miguel, li jingħad, li jikkomunikaw mal-baħar. Kienu jaħsbu li miet. Kien jgħix, madankollu, iżda bħal dawk l-irġiel slavaġ, imċaħħdin mir-raġuni umana, li ma jobdux aktar ħlief l-istinti tal-bestjalità.

III

Kien rieqed fil-fond, il-Ġeneral Mac Kackmale, aktar fit-tul milli tikkontieni l-ordinanza. B'dirgħajh imdaqqsin, b'għajnejh tondi, imdeffsin taħt ħuġbejn ħorox, b'wiċċu inkwadrat b'daqna ħarxa, b'fiżjonomija mqarrsa, b'ġesti ta' antropopiteku, b'xedaq bi prognatiżmu straordinarju, kien ta' kruha rimarkabbli – anki f'ġeneral Ingliż. Xadin ta' vera, fuq kollox, militar eċċellenti, minkejja l-bixra ximjotika tiegħu.

Iva! Kien jorqod fl-abitazzjoni komda tiegħu f'Main Street, dik it-triq imserrpa li taqsam il-belt minn Sea Gate sa Alameda Gate. Forsi kien qed joħlom li l-Ingilterra kienet qed taħfen l-Eġittu, it-Turkija, l-Olanda, l-Afganistan, is-Sudan, il-pajjiż tal-Boeri…, f'kelma waħda, il-punti kollha tal-globu għall-konvenjenza tagħha – u dan fil-mument li fih kienet qed tissogra li titlef lil Ġibiltà.

Il-bieb tal-kamra tas-sodda nfetaħ f'salt wieħed.

"Xi nqala'?" staqsa l-Ġeneral Mac Kackmale, hu u jiġi f'tiegħu.

"Ġeneral," wieġeb ajjutant li kien għadu kif daħal donnu bomba tal-artillerija, "il-belt invaduta!"

“L-Ispanjoli?”

“Jeħtiġilna nemmnu dan!”

“Se jażżardaw! …”

Il-Ġeneral ma spiċċax. Qam, rema x-xall tal-madras li kien jissikkalu rasu, rambel ruħu fil-qalziet, iddeffes fi lbiesu, niżel fil-bwiez, xedd il-kappell, rabat ix-xabla, hu u jgħid:

“X’inhu dal-ħoss li qed nisma’?”

“Il-ħoss tal-biċċiet tal-blat li qed jitgerbu donnhom valanga.”

“Dal-viljakki numerużi? …”

“Jeħtiġilhom li huma.”

“Mela, il-banditi kollha tal-kosta ngħaqdu flimkien, bla dubju għal dal-assalt: il-kuntrabandisti tal-Ronda, is-sajjieda ta’ San Roque, ir-refuġjati li jdewdu fil-villaġġi?”

“Nibża’ li hekk hu, Ġeneral!”

“U l-Gvernatur avżat?”

“Le! Impossibbli li mmorru ningħaqdu miegħu fil-villa tiegħu tal-Ponta tal-Ewropa! Il-bibien maħtufin, it-toroq mimlijin bl-attakkanti! …”

“U l-każerma ta’ Sea Gate? …”

“Ebda mod li naslu hemm! Il-kanunieri jinsabu mdawrin fil-każerma tagħhom.”

“Kemm għandek irġiel miegħek? …”

“Għoxrin, Ġeneral, suldati tal-fanterija tat-Tielet Reġiment, li rnexxielhom jaħarbu.”

“F’ġieħ Saint Dunstan!” għajjat Mac Kackmale, “Ġibiltà maħtufa mingħand l-Ingilterra minn dal-bejjiegħa tal-larinġ! … Dan mhux se jseħħ! … Le! Dan mhux se jseħħ!”

F’dak il-mument, il-bieb tal-kamra tas-sodda fetaħ passaġġ għal essri bizzarr, li qabeż fuq spallejn il-Ġeneral.

IV

“Ċedi!” għajjat b’vuċi maħnuqa, li kienet tixbah aktar lil għajta ta’ ljun milli vuċi umana.

Xi ftit irġiel, b’ġirja wara l-ajjutant, kienu sejrin jinxteħtu fuq dan ir-raġel, meta fid-dawl tal-kamra tas-sodda għarfuh.

“Gil Braltar!” għajtu.

Kien hu, fil-fatt, il-*hidalgo* li dwaru qatt ma kienu ħasbu aktar għal żmien twil, is-salvaġġ tal-grotti ta’ San-Miguel.

“Ċedi!” kien qed iħambaq.

“Qatt!” wieġeb il-Ġeneral Mac Kackmale.

F’salt wieħed, f’mument li fih is-suldati kienu qed idawruh, Gil Braltar ġiegħel tinstema’ “striss” werżiqija u pprolongata.

Minnufih il-bitħa tal-abitazzjoni, imbagħad l-abitazzjoni nfisha, imtlew b’massa invażiva.

Imma dan se jitwemmen? Kienu l-monos, ix-xadini, u mijiet! Kienu ġew għalhekk jieħdu lura mingħand l-Ingliżi dik il-blata li tagħha huma l-proprjetarji veri, dik l-għolja li kienu jokkupaw bil-bosta qabel l-Ispanjoli, bil-bosta qabel ma Cromwell kellu mnejn ħolom bil-konkwista tagħha għall-Gran Brittanja? Iva, fil-verità! U kienu tal-biża’ minħabba l-għadd tagħhom, dawn ix-xadini mingħajr denb, li magħhom kienu jgħixu bi qbil tajjeb bil-kundizzjoni li jittolleraw it-taħwif tagħhom, dawn l-essrijiet intelliġenti u awdaċi li kienu joqogħdu attenti li ma jimmolestawhomx, billi kienu jivvendikaw ruħhom – dan kien iseħħ kultant – huma u jgerbu blat enormi għal fuq il-belt!

U, issa, dawn il-monos kienu saru s-suldati ta’ miġnun, salvaġġ daqshom, ta’ dan Gil Braltar li kienu jafuh, li kien jgħix bil-ħajja indipendenti tagħhom, ta’ dan William Tell b’erba’ jdejn, li l-eżistenza kollha tiegħu kienet tikkonċentra fuq dan il-ħsieb: it-tkeċċija tal-barranin mit-territorju Spanjol!

X’mistħija għar-Renju Unit, li kieku t-tentattiv kellu jirnexxi! L-Ingliżi, ir-rebbieħa tal-Ħindi, tal-Abissini, tat-Tażmani, tal-Awstraljani, tal-Ħottentoti, u ta’ tant oħrajn, mirbuħin minn sempliċi monos!

Jekk katastrofi simili sseħħ, il-Ġeneral Mac Kackmale ma kienx se jkollu aktar x’jagħmel ħlief li jispara għal rasu! Ma setax jibqa’ jgħix wara diżunur bħal dak!

Sadattant, qabel ma x-xadini, imsejħin bit-tisfira tal-kap tagħhom, setgħu jinvadu l-kamra tas-sodda, xi suldati kien irnexxielhom jinxteħtu fuq Gil

Braltar. Il-miġnun, mogħni b'qawwa straordinarja, irreżista, u b'diffikultà rnexxielhom ixejnuh. Il-ġilda mislufa tiegħu kienet iċċarrtet minn fuqu fil-ġlieda, baqa' kważi għarwien f'rokna, b'ħalqu misdud b'ċarruta, marbut, mingħajr ma seta' jiċċaqlaq jew iġiegħel lil min jisimgħu. Ftit tal-ħin wara, Mac Kackmale xeħet lilu nnifsu 'l barra minn daru, iddeterminat skont l-espressjoni militari li jirbaħ jew imut.

Iżda l-periklu ma kienx anqas kbir fuq barra. Bla dubju, xi suldati tal-fanterija kien irnexxielhom jingħaqdu flimkien f'Sea-Gate u kienu mixjin lejn l-abitazzjoni tal-Ġeneral. Diversi sparaturi faqqgħu f'Main Street u fil-Pjazza tal-Kummerċ. Madankollu, l-għadd tal-monos kien tant li l-gwarniġjon ta' Ġibiltà kien qed jissogra li jkun dalwaqt imġiegħel iċedilhom postu. U mbagħad, jekk l-Ispanjoli kienu jingħaqdu f'kawża komuni max-xadini, il-fortizzi kienu se jkunu abbandunati, il-batteriji kienu se jkunu battala, il-fortifikazzjoni ma kinitx se tgħodd aktar difensur wieħed, u l-Ingliżi, li kienu rrendew il-blata invinċibbli, ma kienx se jirnexxilhom aktar jeħduha mill-ġdid.

F'salt wieħed, saret tidwira.

Fil-fatt, fid-dawl ta' ftit fjakkoli li kienu jdawlu l-bitħa, setgħu jaraw il-monos jirtiraw. F'ras iċ-ċorma kien miexi l-kap tagħha, hu u jxejjer il-bastun tiegħu. Ilkoll, huma u jimitaw iċ-ċaqliq ta' driegħu u ta' riġlejh, kienu qed isegwuh bl-istess pass.

Gil Braltar kien mela rnexxielu jeħles lilu nnifsu mill-irbit tiegħu, jaħrab mill-kamra tas-sodda li fiha kienu qed iżommuh? Ma setgħux jiddubitaw aktar. Iżda fejn kien qed jiddirieġi lilu nnifsu issa? Kien sejjer lejn il-Ponta tal-Ewropa, għal fuq il-villa tal-Gvernatur, jattakkaha, jordnalu biex iċedi, l-istess bħalma kien għamel mal-Ġeneral?

Le! Il-miġnun u ċ-ċorma tiegħu kienu neżlin Main Street. Imbagħad, wara li kienu għaddew minn Alameda Gate, ilkoll qasmu b'mod oblikwu l-park u telgħu mill-ġdid l-inżul tal-muntanja.

Siegħa wara, ma kienx għad baqa' aktar fil-belt wieħed mill-invażuri ta' Ġibiltà.

X'kien ġara għalhekk?

Saru jafu minnufih, meta l-Ġeneral Mac Kackmale deher f'xifer il-park.

Kien hu li, hu u jieħu post il-miġnun, kien iddirieġa l-irtirata taċ-ċorma, wara li kien kesa ruħu bil-ġilda tax-xadin tal-priġunier. Kien tant jixbah annimal ta' erba' saqajn, dan il-gwerrier qalbieni, li l-monos kienu tqarrqu dwaru. Ma kellux ukoll ħlief jidher sabiex ikaxkarhom warajh! ...

Idea ta' ġenju b'mod sempliċi għalkollox, li kienet ftit wara kkumpensata bl-ibgħit tal-George Cross.

Rigward Gil Braltar, ir-Renju Unit ċedieh, bi ħlas, lil Barnum[1] li għamel fortuna minnu hu u jippassiġġah minn naħa għal oħra tal-ibliet prinċipali tad-Dinja kemm il-Qadima kif ukoll il-Ġdida. Barnum ħalla wkoll b'mod volontarju x'wieħed jifhem, li dan mhux affattu s-salvaġġ ta' San-Miguel li kien qed juri, iżda l-Ġeneral Mac Kackmale nnifsu.

Madankollu, din l-avventura kienet ta' lezzjoni għall-Gvern tal-Maestà Tagħha. Din fehmet li Ġibiltà ma setgħetx tittieħed mill-bniedem, kienet f'idejn ix-xadini. Ukoll, l-Ingilterra, bil-wisq prattika, iddeċidiet li ma tibgħatx hemm aktar ħlief l-ikreh ġenerali tagħha, biex il-monos għandhom imnejn ikomplu jqarrqu ruħhom dwar dan.

Din il-miżura milli jidher qed tiżguralha għal dejjem il-pussess ta' Ġibiltà.

1 Phineas Taylor Barnum (1810-1891), showman famuż Amerikan.

Jules Verne

Jules Verne (1828-1905) ftit li xejn għandu bżonn ta' introduzzjoni, billi r-rumanzi ta' fantaxjenza u ta' avventuri tiegħu li jieħdu l-qarrej madwar id-dinja u saħansitra anki ġo fiha, għadhom igawdu mill-istess popolarità li kienu jgawdu fi żmienu. Madankollu, Verne ftit li xejn hu magħruf għan-novelli tiegħu, fosthom din li qed tidher hawnhekk bl-isem ta' 'Gil Braltar', li ttraduċejt mill-Franċiż, preċiżament bl-intenzjoni li nqajjem għarfien fost il-qarrejja ta' Il-Malti *dwar dan. Din in-novella umoristika u satirika dwar il-pussess ta' Ġibiltà mir-Renju Unit dehret għall-ewwel darba fl-1886 fis-suppliment ta' nhar ta' Ħadd tal-gazzetta* Petit Journal *u ġiet ippubblikata s-sena ta'wara fis-sensiela* Voyages extraordinaires *tad-dar tal-pubblikazzjoni Hazel.*